

MORGONBRIS

TIDNING FÖR DEN SOCIALDEMOKRATISKA KVINNORÖRELSEN.

Utgiven av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

18:de årg. 1922.

Nr 3. Mars.

Pris 25 öre.

REFLEXIONER FÖR DAGEN.

Kvinnan på bilden å denna sida hör till en förgången tid. Leende god, själfull och harmonisk visar hon sig för oss. Och man tänker ofrivilligt på "den gamla goda tiden". "Den gamla goda tiden" — men när fanns den egentligen? Troligen har den aldrig funnits sådan vi önska tänka oss den. Varje tid har sin plåga, är väl det sannaste man kan komma till vid litet filosoferande över det förflutna. Men så visst som våra förfäder icke stannade i det förflutna eller endast arbetade för stundens behov så är det även vår plikt att se framåt och arbeta för framtiden. Lots hustru är en avskräckande bild, som bibeln ger oss, på den som stannar och ser för ivrigt och en-

vist tillbaka. Den stelnar till och kan ej följa med utvecklingen, och i dessa rastlösa tider blir det ännu svårare för den som dväljes för mycket i minnenas värld. Det lilla felet tycks kvinnorna äga, tyvärr, inte så litet utav. Därför deras sega fasthållande av gamla sedvänjor, icke endast de goda utan även dem tiden ridit förbi och som äro till skada för framstegsarbetet.

Därför är det väl också, som arbe-

Saskia med röda blomman. Målning av Rembrandt.

tarepartierna över hela världen ha så svårt att få större anslutning från kvinnornas sida. Österrike är ju därvid ett lysande undantag, ävensom att de engelska arbeterskorna visst äro rätt vakna för klasskampen.

Men inte kunna vi säga att arbetareklassens och småfolkets kvinnor här hemma visa alltför stor benägenhet att sluta sig till socialdemokratin. Många utav arbetarehustrurna veta vi, trösta

längre så att varje familj är ett självhushåll och enbart beroende på arbetet och ekonomisering inom detsamma. Inte ens lantushållen äro enbart självhushåll utan äro beroende av faktorer utanför deras gård. Den kapitalistiska produktionsutvecklingen har fört oss dithän och hur vi skola komma ur denna ekonomiska samhällsform är ett problem, som inte minst vi kvinnor måste tänka på.

sig med, att deras män äro med och tycka det är "gudi nog" med att han släpar ut sig och kastar ut pengar på rörelsen. Hon räknar med alla större och mindre slantar han lämnar densamma och kalkylerar detta som ett minus i hemmets ekonomi. Att dessa slantar och mer till kommit tillbaka till hemmet, därför att mannen varit länken i kedjan och gjort sin plikt, förstår hon inte i de flesta fall. Och varför det? Jo, därför att hon aldrig vant sig vid att tänka kontinuerligt. Eller om vi skola utveckla det vidare och säga: att alltför många kvinnor ännu inte fatta att alla människor, och i högsta grad arbetarna äro beroende av varandra. Det är inte

Morgonbris.

Tidning för den socialdemokratiska kvinnorörelsen.

Utgives av styrelsen för Sverges Socialdemokratiska Kvinnoförbund.

Redaktör: Signe Wessman. Allm. Tel. Norr 244 36. Upplandsgatan 85, Stockholm.

Expedition: Anna Svensson, Grindsgatan 10, III, Stockholm Sö. St.-Tel. Söder 78 98.

Prenumerationspris: Helt år kr. 3:—, halvt år kr. 1:50; lösnnummer 25 öre.

Annonspris: Sista sidan 25 öre, textside 40 öre pr mm.

Sverges Soc.-Dem. Kvinnoförbund:
Ordf. och korresp. sekreterare: Fru Signe Wessman, Upplandsgatan 85, Stockholm. A. T. Norr 244 36.

Som det nu är se vi ju hur osäker vår ställning är. Ena dagen finns arbete, och stark efterfrågan på arbetskraft. Några grupper av arbetare kunna hinna komma ikapp med högkonjunkturen och få en skäligen god inkomst och ser glatt på framtiden. De andra arbetsgrupperna tro även att de skola hinna fram och få en inkomst, som lättar bekymren och höjer levnadsstandarden. Men nu äro varuhusen överfulla och fabrikerne få ingen avsättning för sina produkter och så stänges den ena fabriken och som en följd den andra o. s. v. Och så kommer arbetslösheten och lönedepressningarna. Fattigdom och umbäranden, oro och förtvivlan för kommande dagar lägrar sig över arbetarehemmen.

Detta är icke en bild endast från den arbetslöshetsperiod, som vi nu genomkämpa, utan en bild, som med längre och kortare mellanrum, med större eller mindre omfattning alltid inträffar i samhällen med övervägande kapitalistisk produktions- och distributionsordning.

Därför skola vi aldrig slå oss till ro och bliva likgiltiga för de socialistiska idéerna och principerna eller för fackföreningsrörelsens arbete och kamp.

Ett gammalt ordspråk säger, att "hungriga hundar jagar bäst", vilket skulle innebära, om vi ta det som ett exempel för vårt intresse för arbetare-

rörelsens strävanden, att vi under dåliga och svåra tider skulle vara bättre och ivrigare förkämpar för våra idéer än under tider i högkonjunktur. Men må vi ha trampat ut de barndomskorna inom det socialdemokratiska arbetarepartiet. Såväl bland kvinnorna som männen. Vi måste komma ifrån att i likhet med naturbarnen endast vara "stundens barn", som ej kunna förstå en saks berättigande utan att den tränger på med hela sin skoningslösa nödvändighet. Men förståendet för socialism och dess genomförande är icke endast en känslsak utan i högsta grad en förståndssak. Vi kunna icke genomföra socialisering endast med vår goda vilja utan därtill fordras ett oavbrutet forsknings-, studie- och tankearbete för att föra fram densamma på riktiga linjer, så att övergången må kunna ske utan för stora omkastningar, som vålla onödiga lidanden.

Nu undras väl om meningen är att vi alla skola sätta oss till med ett sådant forsknings-, studie- och tankearbete. Därpå kan svaras både ja och nej. Helt naturligt blir det endast ett fåtal givet att kunna helt få ägna sig åt detta arbete, men vad vi skola, det är att yaket följa med tankeprojektet och meningarna, som föras ut av de socialistiska tänkarna. Vi skola uppfostra oss till att bliva socialistiskt tänkande. Det är ett viktigt arbete, som åläggas våra klubbar att inrikta sina medlemmar på. Det är visserligen ont om socialistisk litteratur, som ej är vad man kallar tungläst, men med övning komma vi nog igenom den. Men klubbarna måste även söka giva medlemmarna insikter i de socialpolitiska spörsmålen, följa med uppfostringsfrågorna och de humanitära ideriktningarna.

Den agitation bland kvinnorna, som nu tagit sin början gäller det att utnyttja så att många kvinnor komma till vår rörelse.

Det gäller även att så ordna förhandlingarna till våra möten att vi även få behålla dem. Kom ihåg, att arbetarkvinnornas tid är dyrbar, varför styrelserna alltid måste ordna mötena så att de giva behållning. Men med de vida intressen vi ha på vårt program, behöva heller aldrig mötena bliva intresselösa och tiden där tillspillogiven.

Således må vi inrikta oss på ett rikt och givande upplysningsarbete i allt som hör till det socialistiska skolningsarbetet och vår kvinnorörelse skall

Agitationen.

Agitationen bland kvinnorna synes nu på eftervintern bliva rätt så livlig. Till förbundet har kommit in så många anmälningar, att agitationsturnéer ordnats inom flera distrikt. I Västgöta—Dals distrikt och Bohuslän komma möten, med Hulda Flood som talare, att anordnas på följande platser: Borås, Örgryte, Skövde, Göteborg, Mölndal, Skallsjö, Trollhättan, Lilla Edet, Vänersborg, Uddevalla, Munkedal, Hunnebostrand, Mellerud och Bengtsfors.

Agnes Söderqvist kommer att taga Östergötland, Småland, Skåne och Blekinge, varvid följande platser besökas:

Norrköping, Valdemarsvik, Linköping, Motala, Jönköping, Huskvarna, Ljungby, Örkellunga, Höganäs, Skromberga, Landskrona, Furulund, Malmö, Trälleborg, Skivarv, Ystad, Eslov, Hörby, Vanås och Kristianstad.

Härefter fortsätter talarinnan i Blekinge, där kvinnodistriktet själv uppgjort följande resplan: Sölvesborg, Lister, Mjällby, Stilleröd, Siggarp, Karlshamn, Ronneby, Kallinge, Karlskrona, Nättraby, Björkeröd, Eringsboda och Rödeby. Sedan fortsätter talarinnan och håller föredrag på hemvägen i Nybro, Klavrestrom, Nässjö och Ätvidaberg.

För Gävleborgs län har, med fru Ruth Gustafson som talare, följande turné uppgjorts:

Gysinge, Bollnäs, Lottefors, Iggesund, Stugsund, Ljusne, Vallvik, Hälsingemo, Gävle och Sandviken.

Dessutom ha anmälningar kommit in, så att turnéer kunna göras upp både i Halland, Dalarna och Södermanland. Kvinnodistriktet ha även varit verksamma och förutom Blekinge distrikt, kommer även Medelpads, Stockholms läns, Värmlands och Västmanlands distrikt att anordna agitation för klubbarna.

Vore nu önskligt att denna agitation blev till gagn för vår kvinnorörelse. Allt måste göras för att få utomstående kvinnor till mötena och åhöra föredragen. Några särskilda direktiv för mötenas ordnande ha vi icke ansett nödigt att göra, ty vi veta att kvinnoklubbarna äro goda mötesarrangörer och komma säkerligen att uppbjuda hela sin förmåga även denna gång för

bliva även den en stark och oumbärlig faktor inom det socialdemokratiska arbetarepartiet.

S. V.

Gift kvinnas förlust av medborgarrätten.

Som vi alla veta förlorar kvinna sin medborgarrätt vid giftermål med utländsk undersåte även om hon kvarbor i sitt hemland. I förslaget till medborgarrättslagstiftning för Sverige, Norge och Danmark, som nu föreligger, har ej denna sak berörts, varför Fredrika Bremerförbundet i en skrivelse till regeringen påpekat det orättvisa härutinnan och framhållit de svårigheter, som i många fall därigenom kan drabba en kvinna i denna belägenhet. Vi tillåta oss här göra några utdrag ur skrivelserna för att belysa frågan:

Sedan länge har det varit ett önskemål bland kvinnorna, att en ändring måtte ske i nu gällande lagstiftning på detta område i syfte att en kvinna ej undantagslöst förlorar sin medborgarrätt vid ingående av äktenskap med utländsk undersåte, ävensom för att bereda lättuader i och för återvärv av hennes gamla medborgarrätt. Dessa frågor ha diskuterats vid internationella kvinnokongresser och voro för de nordiska kvinnornas del senast föremål för överläggningar vid det samarbete mellan olika kvinnoorganisationer, som ägde rum i och för framförandet av kvinnornas önskemål vid utarbetandet av den nya giftermålsbalken.

Ett par av de stötande konsekvenser, som kunna uppkomma därav, att en utländsk kvinna, som gifter sig med svensk man, därigenom förvärvar svensk medborgarrätt, har uppmärksamats i motiven till lagförslaget, sid. 35, däremot ha icke berörts de olägenheter, som kunna uppstå för en svensk kvinna, därigenom att hon genom gifte med utländsk man förlorar sin medborgarrätt. Mer eller mindre torde olägenheter och svårigheter uppkomma för henne för så vitt makarna bosätta sig i hennes hemland. Hon har icke förlorat samhörigheten med sitt fosterland, men hon berövas sin rösträtt, hon blir ogynnsammare ställd i beskattningshänseende, hon är utesluten från den hjälp det allmänna kan giva vid sjukdom, vid behov av understöd från fattigvården m. m., och hon blir i flera viktiga avseenden underkastad främmande lag, vilket för henne ofta nog kan komma att medföra väsentliga svårigheter. Detta senare framhålles i motiven såsom skäl för att svensk kvinna ej bör förlora sin svenska medborgarrätt vid hennes mans förvärv av utländsk medborgarrätt förrän hon tager sitt hemvist i dennes nya hemland. Med alldeles särskild styrka har under krigsåren framträtt de svårigheter av olika slag, som drabba en gift kvinna

att få mötena så inbjudande som möjligt. Men vi böra ej heller försumma föragitationen, utan nedlägga mycket arbete på densamma och föra den på så bred bas som möjligt. Sök upp kvinnorna i hemmen! Många sitta nu ensamma och äro bittra till sinnes och förtvivlade över de ekonomiska svårigheterna. Försök att få dem med! Det har stor betydelse både för dem och oss att vi komma samman.

Således: Energisk och målmedveten föragitation, praktiskt arrangerade möten och denna agitation skall bära goda frukter.

S. V.

med annan medborgarrätt än det lands, var-est hon har sitt hemvist. Oaktat hon varit född i landet och alltid bott därstädes, har hon t. ex. på grund av sitt genom äktenskap förvärvade utländska medborgarskap blivit internerad, om hon ej lyckats fly till det för henne främmande landet, och utsatts för svåra obehag. På grund av dessa genom kriget vunna erfarenheter framstå kvinnornas krav därpå, att de först genom tagande av hemvist i det land, varest de genom sitt äktenskap med utländsk man förvärva medborgarrätt, skulle förlora sin förutvarande medborgarrätt, såsom fullt berättigade. Vi anse, att det naturliga är, att makar hava samma medborgarrätt, men de olägenheter som kunna uppstå genom skild medborgarrätt synes oss vara mindre väsentliga än de som uppkomma genom ett förvärv av utländsk medborgarrätt under kvarboende i hemlandet.

För den händelse man och hustru hava skild medborgarrätt, måste man taga ställning till frågan om barnens i ett sådant äktenskap medborgarrätt. I vissa fall, särskilt där barnen åtnjuta svensk uppfostran, torde det följdriktigaste vara, att de erhålla moderns medborgarrätt och först genom utflyttning i omyndig ålder till faderns hemland, för så vitt han bibehållit sin gamla medborgarrätt, förlora denna, under förutsättning att de tillika med modern förvärva samma medborgarrätt som fadern.

4 par. av förslaget innehåller nya regler, enligt vilka förutvarande svenskar kunna automatiskt återförvärva sin svenska medborgarrätt. Undantag har dock gjorts för gift kvinna. Detta torde medföra en orättvisa mot den kvinna, som under bestående äktenskap återvänder till sitt fosterland, för den händelse mannen ej är henne följaktlig. Ofta torde ett sådant återvändande bero på att sammanlevnaden med mannen faktiskt, om än ej rättsligt, är hävd. Skilsmässa kanske ej kan ernås, mannen kanske är försvunnen eller det främmande landets lagar lägga hinder i vägen därför. Vi anse, att hennes egenskap av gift ej bör lägga hinder i vägen för henne att på samma villkor som stadgas i 4 par. återvinna sitt svenska medborgarskap. För så vitt hon skulle gå sin främmande medborgarrätt förlustig genom sin utflyttning, riskerar hon även att bli medborgarrättslös. Då det emellertid kan vara lämpligt att hennes vilja att förvärva sin gamla medborgarrätt, vilken i så fall torde böra jämväl tillfalla de hennes minderåriga barn, som jämte henne taga sitt hemvist i det gamla hemlandet, manifesteras, torde hennes rätt att återförvärva medborgarrätten kunna tillgodoses genom naturalisation enligt förslaget 5 par. 3 mom. Vi få i detta avseende endast hemställa, att i motiven denna möjlighet att tillgodose hennes rätt till ett återförvärv framhålles.

Föräldrar och barn enligt gällande svensk lag heter ett arbete av professor Östen Undén, som i dagarna utsänts från Norstedt & Söners förlag. Den utgör en framställning av gällande, nyligen så helt omgestaltade lagstiftning beträffande denna del av familjerätten och har närmast tillkommit såsom föreläsningar vid Uppsala universitet, men torde äga ett vidsträckt intresse. I fyra olika avdelningar behandlas Härkomst, Föräldrar och äktenskapliga barn, Föräldrar och utomäktenskapliga barn samt Adoption.

Ett arbetsområde som kommer att stängas för kvinnorna.

I de flesta fall hålla yrkesarbetarna, manliga såväl som kvinnliga, mycket styvt på sitt yrke och man måste erkänna att än i dag finnes mycket av den gamla yrkeshögfärden kvar. Börja resonera med en yrkeslärd arbetare och klandra hans yrke så skall man i allmänhet få se på en människa som kan försvara sin sak. Därvid glömmes då alla förtretligheter, såsom arbetets svårigheter, lönenedpressning, hårda verkstadsregler, yrkesfara o. s. v. Så är det också med vårt sjöfolk. Vi veta att desamma sällan ha ro att länge vara på landbacken. "Sjöfarande kvinnor", som yrkestermen lyder, äro likadana. De vilja icke gärna, så länge krafterna räcka, byta ut sitt arbete mot något annat. Vilket arbete de utföra på fartygen veta vi alla. Det hör ju till hemsysslornas område såsom matlagning, städning, servering, diskning, skurning m. m. sådant. Och nu skall i lag bestämmas att detta arbetsområde ej längre får tillhöra kvinnorna. Ett arbetsområde, som hon innehaft sedan den första ångbåten sjösattes. Det är i skeppstjänstkommitterades betänkan- de som vi spåra detta. Visserligen är där icke fastslaget att de kvinnor som nu inneha platser skola avskedas, men några nya skola ej läras upp utan skall män intagas i stället. Och redan nu har sådana åtgärder vidtagits som skall kvalificera männen att intaga kvinnornas platser. På statsanslag har nämligen anordnats en hushållskurs för sjöfarande kockar, manliga nämligen, kvinnorna få ej tillträde.

Vi ha försökt att få fatt i motiven till detta i förslaget, men ej kunnat få tag i några sådana som vi anse bärande. Men betänkandet är som alla sådana av voluminös omfattning. De enda skäl, vi kunna finna blivit framlagda, äro de moraliska. Men när männen ge sig på de moraliska faktorerna för kvinnorna, så kan man inte låta bli att tänka på egennamnet Adam. Vi hoppas dock att sjöfarande kvinnors organisationer äro vakna och försvara sitt arbetsområde och med sakskalet söker förmå de instanser som ha avgörande betydelse för förslaget slutliga formulering till riksdagen att beakta deras intressen. V.

**Glöm ej
inbetalningarna till
kongressfonden!**

Hand i hand med Barbarskogen.

Maj Hirdman. Anna Holberg. P. A. Norstedts förlag. Pris kr. 4:75.

Anna Holberg kommer nedifrån, från samhällets undre lager. Från hemmets tröstlösa armod kastas hon knappast trettonårig ut i kampen för existensen. Hennes första plats är som piga på en mindre bondgård, och som alltid då det gäller proletärbarn blir hon utnyttjad på det hänsynslösaste. Hon blir därefter serveringsflicka på pensionatet "Majsen". Tillvaron är glädjelös och det dagliga livet är som arbetet i en trampkvarn.

Anna besitter emellertid en viss uppodlad intelligens, som kommer henne att närmare reflektera över tingens ordning, och som pensionatet är ett stamlokal för en del ungsocialister fångas hon ganska snart av deras lära och verksamhet. Oförfärad, instinktivt ärlig och besjälad av den okuvliga vetgirighet, som slukar utan förbehåll, blir hon snart en agitatorisk kraft inom rörelsen.

Men arbetet på pensionatet blir henne för hårt, arbetsdagen är för lång och friheten nästan ingen, och så tar hon plats på sulfatfabriken. Visserligen är instängdheten påfrestande och arbetet själsdödande, men i gengäld har hon den gyllene friheten. Varje kväll och alla söndagar har hon till sitt förfogande, och de giva henne tillfälle att tillfredsställa sin läslust. En av klubbisterna, som fattat tycke för Anna, förser henne med lämplig litteratur. Okritiskt och utan urskiljning kastar hon sig över de mest svårsmälta saker. Darwin, Nietzsche, Wilde, Krapotkin, Strindberg och Hugo äro vardagsmat, som hon naturligtvis inte förmår smälta. Hon sållar vad som överensstämmer med hennes uppfattning, det övriga faller tillbaka bland den stora mängden obrukbart gods. För henne är samhället ytterst enkelt och består av förtryckare och förtryckta. Omvälvningen av det genomruttna samhällssystemet skulle gå som en dans och massorna installera sig i sina rättigheter.

Som hon är en god talare blir hon föreslagen en agitatorsplats, men svarar ett bestämt: "Nej." Det finnes redan förut tillräckligt med folk, som existerar på rörelsen. Men all sin lediga tid och kraft ställer hon till disposition.

Hennes tro på rörelsens ofelbarhet och rättvisa sak är som ett träd, som växer sig allt högre och högre upp mot himlen. Men så kommer den ena lilla tillfälligheten efter den andra och hugger ett spån ur stammen, och till slut börjar det himlastormande trädet att vackla, allt mera och mera, tills det en

vacker dag brakar samman, krossande Annas idealism under sig.

Det första allvarsamma hugget fick hon under en kongress, då hon upptäckte att likgiltigheten bland arbetarna var större än klasskänslan, och då hon fick en aning om att en strejkbrytare inte alltid är den usling hon hållit honom för. Sedan går det hastigt utför, tills Anna själv kommit på de likgiltigas sida.

Hon reser till Stockholm för att få "se något av världen". Där råkar hon ut för landsortsflickornas vanliga öde. Hon träffar på en karl med ett vackert ansikte och en ansvarslös karaktär, och den frukt, som blir följden av deras förbindelse, överlämnar han generöst åt henne att draga försorg om, och själv avdustar han från Annas horisont. Men Anna tar det med lugn, med glädje; hon har åter fått något att leva för. Då barnet dör strax efter födelserna gripes hon av en förtvivlan, som ställer henne på vansinnets gräns. Hon repar sig dock så småningom och söker sig ett nytt levnadsmål. Hon vill bli lärarinna. Ganska snart inser hon dock att denna livsuppgift

icke tillfredsställer henne, och hon avbryter seminariekursen. Hennes blod blir alltmera pockande. Moderskänslan fordrar ett eget barn att vårda — icke andras. Och då detta krav icke låter sig nedtystas tar hon sitt parti och gifter sig med en ung arbetare, en trofast kamrat från klubbkretsen i Salbo.

För den, som varit i tillfälle att på nära håll följa ungdomsrörelsens uppkomst och utveckling, är Anna Holberg som en svag fläkt från en svunnen tid. Första hälften av romanen är nämligen en uppgörelse med författarinnans makulerade ideal. Bengt Lidforss skrev en gång om Rosa Luxemburg, att hon gjorde ett ovanligt vederhäftigt intryck för att vara kvinna. Men man kan knappast säga detta om Maj Hirdman, även om så kan förefalla för en utomstående. Hennes skildringar från klubblivet verka visserligen för den ytlige iakttagaren upplevade, men de äro dock ytterst ensidiga. Av den rörelse, som dock var Anna Holbergs första trappsteg ur det andliga armodet, hennes första fostran till intellektuell självständighet, har författarinnan icke förmått teckna ett enda sympatiskt eller försonande drag. Icke en enda gång berört vilken trägen ihärdighet, som ligger bakom den arbetande ungdomens självstudier. Låt vara, att det unga seklets ungdomsrö-

rörelse var både överspänd och himlastormande, att man proppade i hjärnan betydligt mera än den hade den ringaste utsikt att smälta, att man avgudade Nietzsche och var kamrat med Fichte och Kant och Hegel och Schopenhauer, att man ständigt gick med Krapotkin i den ena fickan och all världens socialistiska tidningar och broschyrer i den andra, att man föraktade att vrida sig efter rörelsemekaniserande musik och vid de mest omotiverade tillfällen

Kvinnostudie. Målning av Alphonse De Ferrare.

kände en fläkt av filosofiens vinge över sig. Låt vara, att den tidens diskussioner rörde sig på ett väl högt plan och oftast dansade på knivseggen mellan det sublimala och det löjliga — och i regel dumpade ned i det löjliga, fast det märkte man inte då — så utgick dock ur denna av Maj Hirdman så förkättrade rörelse — jag menar nu inte enbart den ungsocialistiska, utan ungdomsrörelsen i sin helhet — krafter, som man i närvarande stund räknar med, fostrades förmågor, som veta att fylla sina platser i klasskampens tjänst. Och det är säkerligen mera än man kan vänta av den innevarande generationens shimmyskumpande, fotbollsfåniga och boxande arbetareungdom.

Anna Holberg är också något väl högtravande till och med för att vara en barbarskogsroman. Knappast mera än tjuvårig är hjältinnan färdig med livet och talar om "ett trött hjärta". Varför? Därför att hennes fanatiska tro på samhällets omedelbara demokratisering visat sig vara en såpbubbla, som sprang sönder då verklighetens finger rörde vid den. Och därför att några ofördragsamma kamrater — ofördragsamheten tyckes för övrigt vara ömsesidig — icke förstätt att tillfullo uppskatta henne. Men är det inte något hysteriskt att för den skull bryta staven över en hel rörelse.

BÖN.

Hör, det skälver likt en bön i var
vind, som drar förbi,
och det ropar såsom ångest ur var vrå,
och det spelar ifrån strängar med
tungta toner i
ifrån skogarna mot stjärnornas blå.

Se, det lägger sig likt mantlar av
darrande ljus
och det dröjer likt solslöjor kvar,
genom träden går en viskning i ett
bävande ljus,
går i frågan en bön, som ej får svar.
SIG SEIDE.

Det är inte så länge sedan det på svenska utkom några av den irländske författaren Patrick Mac Gills böcker, däribland även hans debutbok och självbiografi *Inför avgrunden*. Men vilken ömhet och medkänsla har inte besjälats honom, då han tecknat sina kamrater under oket. Hur söker han inte klargöra för läsaren, att dessa samhällets parasiter äro människor med mänskliga instinkter och drifter, även om de av en vanvettig världsordning blivit förkrympta.

En annan sak är den, att då man som Anna Holberg sett samhället från botten, så småningom arbetat sig uppåt, deltagit i den sociala rörelse, som har till mål att både materiellt och intellektuellt höja henne och hennes klasskamrater, stått vid vansinnets gräns och dödens port, med ett ord, som hon själv säger, "låt tidens kaos strömma genom sig", då måste man ha något mera kvar än modersinstinkten. Och antingen är Maj Hirdman en dålig psykolog, som illa tecknat sin hjältninna, eller också är Anna Holberg en vanlig gås, som flutit ovanpå och glömt sitt ursprung. Modersinstinkt ha väl de flesta kvinnor, men för den skull behöver man ju inte kasta allt annat över bord. Det är bara i romanerna man tillåter sig sådana extravaganser. Vi, det tjugonde århundradets, industrins, krigets, arbetslöshetens och lockouternas kvinnor, måste just för våra barns skull tänka något längre än till det innevarande ögonblicket.

Martha Larsson.

„I samma mån vi äro slavar under
vår växlande sinnesstämning i samma
mån kommer vi att under vår färd ge-
nom livet lära av andra och yttre för-
hållanden.“

Fra et besök hos författerinden fru Anna Branting.

Naar De reiser til Stockholm, sa den nu avdöde talentfulde norske journalist og socialdemokrat Fernanda Nissen til mig engang, maa De først og fremst søke at faa anledning til at træffe fru Anna Branting og Ellen Key. Det er vel unødvendig at gjøre opmærksom paa at det var journalisten og författerinden fru Anna Branting jeg søkte, og jeg blev unektelig lit motfalden da jeg erfarte hvilken høi social stilling hun indtok. Jeg hadde gjennom *Lena, Staden* o. a. dannet mig et billede av René som en elegant ironisk George Sand-type, men kunne det passe paa en statsraadinde? Jo, mærkværdig nok.

Med den største elskværdighet tar fru statsraadinden imot mig; men nogen uttalelse av mig kan neppe ha nogen interesse, sier hun beskedent; jag har ikke længre tid til at följa med paa noget omraade og hvad jeg sier har alikevel ingen værdi.

Undertegnede er imidlertid av en anden opfatning, men indsaar det haablose i at forfekte denne over for fru statsraadinden. Det avsluttende farvel uteblev dog heldigvis foreløbig, uvist av hvilken grund, og samtalen gled ganske naturlig ind paa teater og litteratur.

— Det er "roligt" nu og da at træffe en som fører det samme liv som en selv har gjort en gang, sier statsraadinden; jeg træffer av og til gamle kolleger i publicistklubben, det er liksom for en tid at leve det gamle livet op igjen. Det var jo ikke altid like hyggelig at være kvindelig teaterrecensent som for eksempel for en del aar tilbake, da her ikke fantes gatebelysning og der kun fantes fire biler i hele Stockholm. Sportvognerne var som regel overfyldte og jeg var mangan gang nok saa ængstelig over at gaa alene hjem fra redaktion om natten; jeg kunne jo ikke forlange at piken skulde hente mig. Dog det var et herlig liv som jeg mere end gjerne skulde fortsat med. Men nu faar jeg næppe tid til at se aviserne, end si teater og litteratur. —

— Saa De russerne?

— Ja, jeg saa Brødrene Karamasjow, som jeg hadde særlig interesse av. Det var storartet. Deres sprog er jo som musik og deres forunderlige temperament med de bratte overgange gjorde et sterkt indtryk paa mig. Rigtignok bör man i almindelighet ikke dramatisere en roman eller omvendt, men med et saadant spil er det dog undskyldelig. Det er blot beklagelig at man ikke kan russisk.

Man skulde jo idethelt læse al litteratur paa originalsproget. Oversættelse er jo altid mere eller mindre slette. Ordene blir nok oversat korrekt,

ja i de fleste tilfælder endog altfor korrekt.

Men stilen gaar uten undtagelse mere eller mindre tapt. Der gies sikkert ikke mange, om der overhodet gies nogen, som kan dikte om et verk fra et sprog til et andet.

— Jeg har faat indtryk av at Stockholm har altfor mange teatre i forhold til de virkelig betydelige krefter. Og det har av den grund let for at bli stjernekomedie. Vilde man ikke vinde ved at indskrænke antallet av disse mange teatre til halvparten og til gjengjæld samle flere bedre kræfter paa de øvrige?

— Jo det er nok en udmærkt tanke, den lar sig bare saa vanskelig realisere. Hvad vi først og fremst mangler er en dyktig instruktør, en virkelig personlighet, bestemt og streng, som kunne tvinge de forskjellige stjerner til at underordne sig og lyde, men en saadan mand har vi ikke. Som det nu er vil de ledende kunstnere ikke underordne sig noget samspil men spille udelukkende solo.

— Og Reinhardt er jo bare kulisser og ydre effektmidler. Författeren forsvinner, det blir bare Reinhardt igjen.

— Ja, just det. Man bli i det hele tat mere og mere skuffet over teatrene herhjemme særlig ved mellemforestillingerne. Hovedvækten lægges paa premiæren. Jeg overvar saaledes for en tid siden en intressant premiære men da jeg nogen dage senere saa samme stykke var det ikke til at kjende igjen. Statistantallet var saaledes bl. a. reduceret til det halve og en dame med en praktfuld haarbesætning var simpelthen forsvundet. Jeg spurte saa regissøren om grunden. Og han forklarte at det var bare paa premiæren aa teatret hadde raad til at ha alle statister i virksomhed og at man av den grund hadde maattet sløife flere scener, og med hensyn til damen med det praktfulde haaret, saa vilde hun ikke gaa frem paa scenen saa'n da hun var ængstelig for at mishage sin mand som sat i orkestret.

— Det var ogsaa en opfatning av skuespilkunsten!

— Ja. Ogsaa blir der tat saa meget hensyn overfor alt gammelt husinventar, barn av skuespillere som har været i teatrets tjeneste i længre tid, som faar gaa der av elskværdighet o. s. v.

— Men teatret er da ikke nogen barmhjertighetsanstalt?

— Nei, man skulde tro det, men saa'n er det nu engang og vil det vel ogsaa fortsætte, saa længe der ikke gies nogen instruktør, som gies frie hænder til at foreta en gjennomgripende forandring. Vi faar haabe han snart vil komme.
Munken.

Kvinnogestalterna i Stephan Sindings konst.

Av bildhuggarinnan *Elna Borch*.

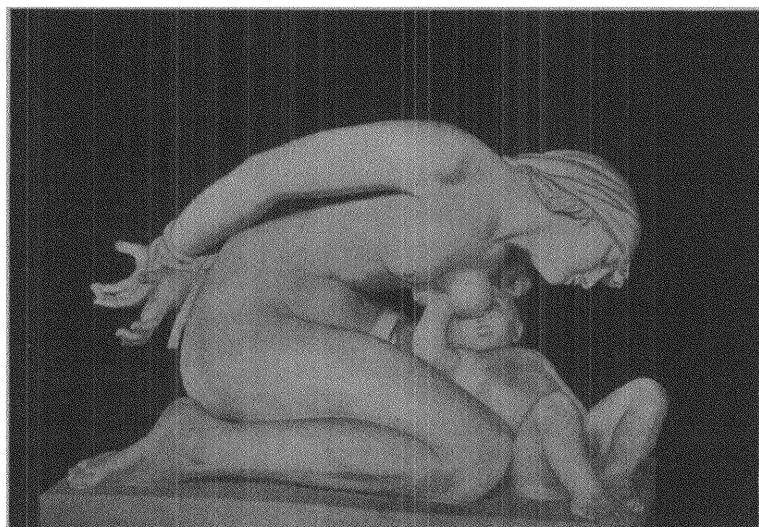
Översättning för Morgonbris ur "Tidens kvinder".

Det är icke meningen att här skriva en historik över Stephan Sindings rika konstnärsliv eller en skildring av alla hans arbeten utan endast att teckna en bild av några av de mest framstående kvinnogestalter som denna konstnär har skapat.

Det har otvivelaktigt för Stephan Sindings konst varit av största betydelse att han vid sin sida haft en hustru med djup och innerlig förståelse av hans konst. Han levde med henne i ett sällsynt lyckligt äktenskap tills döden kallade honom, som vi tyckte alltför tidigt. Och dock var döden kanske skonsam,

I Sindings senare arbeten får hans konst ett mörkare drag, särskilt framträder detta i skulpturen "Barbarkvinnan" som bär sin dräpta son bort från slagfältet, efter min mening Sindings djupaste och skönaste verk. Denna moders förstenade tysta sorg är vidunderligt levande uttryckt, hennes oböjliga kraft tycks låta förstå att endast genom att döda henne skall sonens lik kunna slitas ur hennes armar. Den döda kroppen är mästertligt modellerad och marmorarbetet röjer en utmärkt teknisk duglighet.

Den mäktiga kolossen "Moder Jord" har däremot aldrig kunnat fånga mitt intresse, jag har förblivit tämligen kylig gent emot denna, som det vill synas, rätt hårdhänta symbolik av en tanke som väl svårigen låter sig symbolisera. De två sovande människobarnen som slumrat in i den allfamnande "Moder Jords" sköte är däremot mycket vackra.

Den fångna modern.

som lät honom gå bort innan ålderdomen brutit hans kraft.

Det vill synas som om hustruns förståelse för hans verksamhet har utgjort en livskälla för honom i hans strävan, den röda tråden i hans konstnärliga produktion.

En djup och helig pietet för kvinnan framträder i de flesta av Sindings skulpturer, vi vilja omnämna några av de mera betydande.

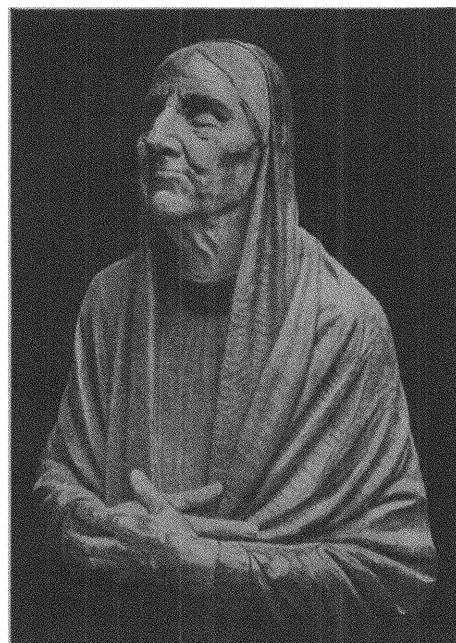
Det vill synas som om konstnärens dröm om kvinnan varit drömmen om kärleken, vilket i synnerhet kommer till uttryck i hans ungdoms arbeten i gruppen "To mennesker", "Tillbedelse" och "Adoratio".

"Valkyrien" verkar som ett yrväder av vild ungdom och kraft i en kvinnas gestalt. Denna högst dekorativa grupp borde icke uppställas inom staden, utan fritt i naturen eller i skogen på Ulvebackens högsta topp. Däruppe skulle vi tänka oss henne komma ridande emot oss en gyllene höstdag när löven falla och stormen susar i trädens kronor.

Men av alla Sindings arbeten är otvivelaktigt "Den fångna modern" det som är mest känt och högst uppskattat. De härliga linjer i kvinnans rygg och i huvudets fina böjning hos denna fångna moder, då hon med bakbundna händer böjer sig ned för att giva sitt lilla barn bröstet, detta uttryck för den djupaste modersinstinkt, som visar sig så rörande i all sin hjälplöshet, är det säkerligen som gjort detta verk förstått, älskat och uppskattat av tusenden.

"Släktens äldste" är även det ett säregt fantasifullt verk. En gammal kvinna utskuren i ek och starkt stiliserad som framträder i händernas sammanknäppa ställning, i drapeiets veck och i hela figurens monumentala byggnad. Vördnaden för den höga ålderns storhet verkar med en förunderlig makt från denna märkliga staty. Sinding utförde detta verk till minne av sin moder och ansåg det vara ett av sina bästa arbeten.

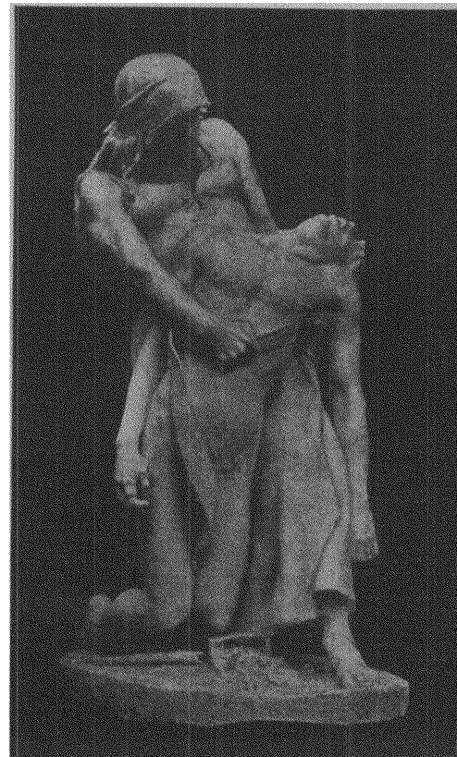
"L'Offrande", en stor grupp, skapades under kriget och skänktes som

Släktens äldste.

gåva från Nordmän till Frankrike och uppställdes i La Sorbonne kyrka. Sinding skriver härom: "Jag har uppnått den glädjen att på gamla dagar göra mina landsmän ära med min konst; stoltare plats i världen för mitt verk kan jag icke drömma om." Också denna grupp framställer en moder, bärande sitt livs dyraste offer för Frankrikes bloddränkta jord. Det är ett verk av sällsynt storhet, lidelse och smärtsamt hjältemod förenat som i en hyllningsdikt till Frankrikes ära. Sinding, som levde i Paris, visar genom detta konstverk, att han lidit med folket under krigets fasansfulla tid.

Sindings sista arbete var en gåva till Danmark. Gruppen föreställer moder

Barbarmoder.

Företagsledningens, frikonkurrensens och egendoms-systemets nya gestaltning.

Utdrag ur Professor G. F. Steffens "Socialiseringsfrågans läge i England".

Liksom det nya produktionssättets ekonomiska effektivitet visat sig vara icke ett enkelt, utan ett särdeles invecklat problem — framförallt komplicerat genom den ofrånkomliga frågan om en oavbruten, jättelik kapitalbildning — så ha ock de med maskinindustrialismen sammanhängande, nya spörsmålen om företagsledningen omsider avslöjat sig såsom vida svåröstar, än vare sig "kapitalister" eller "arbetare", vardera ur sina speciella, delvis helt motsatta synpunkter, länge velat föreställa sig.

Den privatkapitalistiska "arbetsgivarens" diktatur över den maskintekniska stordriftens företag är ett arv från hantverkets smådrift — "mästarens" husbondevälde i hemverkstaden. Men arvet har till oigenkännelighet förvandlats i händerna på arvtagaren.

Vi häpna numera över naiviteten uti de äldsta engelska arbetarskyddslagarna (från 1800-talets första år), då lagstiftaren envisas att i de nya ångfabrikanterna se hyggliga faderliga hantverksmästare och i ångfabrikernas barnarbetare små trevliga lärlingar, som med mild fadershand skulle bibringas ett yrkes hemligheter för att sedan i frid och fröjd kunna leva på att praktisera bemälda yrkeshemligheter. Genom den i England under hela 1800-talet långsamt fortskridande arbetarskyddslagstiftningen och legaliseringen av fackföreningsrörelsen gavs dock å samhällets sida efter hand ett fullt erkännande åt de radikala förändringarna inom den industriella verkligheten. Ångfabriken kräver på helt annat sätt än småverkstaden samhällets ingripande uti förhållandet mellan företagsledare och arbetare. Fabriksarbetaren måste, såsom lönarbetare för hela livet, gentemot företagsledaren

Danmark sittande på ett stenrös med sin döda son i sitt knä. Motivet är tragiskt, det är byggt efter krigets tunga tid och är av egen mörk stämning. Verket är av monumental storlek, men av en djup och innerlig stämning. Sinding har yttrat om detta sitt sista verk, att det är "Danmark som en gång med bundna händer måste se det tragiska öde dess söner fick lida".

Man hoppas att en gång kunna resa detta verk, det sista av Stephan Sinding, på en plats nära Danmarks yttersta gräns mot syd.

Stephan Sinding har nu gått bort. Vi kunna endast säga honom tack, icke endast för hans konst, utan även för den goda människa han var.

tillvarataga helt andra ekonomiska intressen, än lärlingen eller gesällen kunnat behöva. Ett kollektivt ingripande från arbetarnas sida (genom deras fackföreningar) uti vissa av företagsledningens dispositioner blev en ofrånkomlig nödvändighet — för att icke en ensidigt av företagsledningen dikterad lönbildning och anordning av arbetsförhållanden skulle nedpressa arbetaren uti ett ovärdigt och på längden ohållbart livsläge.

Härigenom berördes dock knappast och löstes ännu mindre den djupa sociala ekonomiska motsättningen mellan den nya industrialismens, den nya kapitalismens företagsledare och kroppsarbetande löntjänare — en intressemotsättning, som den "borgerliga" ekonomiska teorien in i det sista ihärdigt vägrat att se och erkänna.

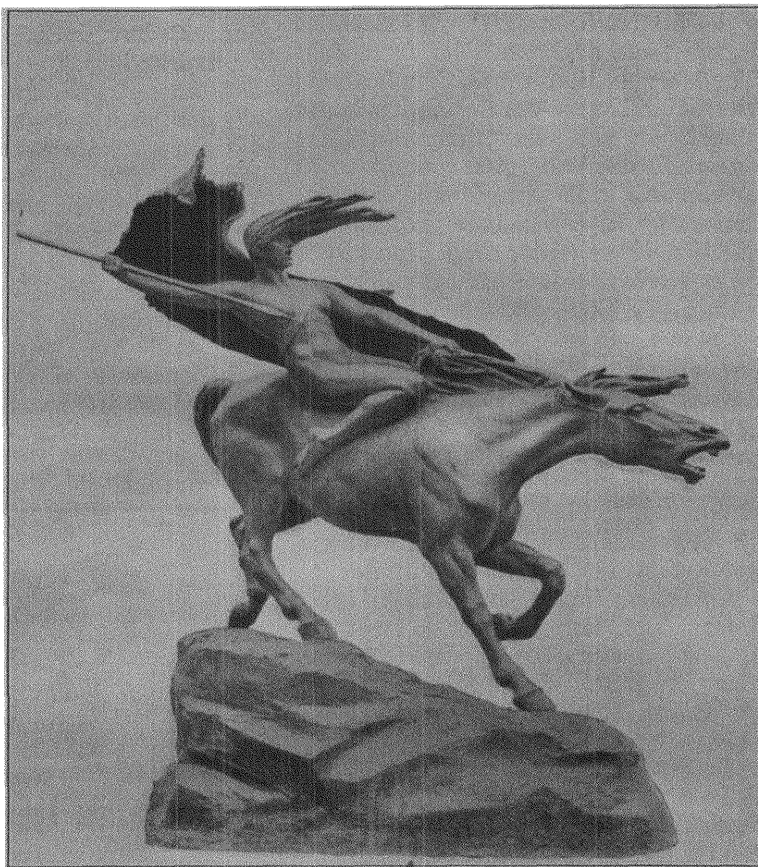
Twisten mellan fabrikant och fabriksarbetare har slutligen visat sig vara icke enbart eller väsentligast en kamp om lägre eller högre lön och mer eller mindre arbetsprestation. Det moderna produktionssystemets arbetare är missnöjd med någonting vida mer djupgående än löneinkomstens magerhet och fabriksarbetets själlösa mekaniskhet. Han ser sig hela livet igenom förnedrad till rollen av ett

osjälvständigt produktionsmedel, över vilket företagsledaren disponerar som över maskinerna och råämnena, och vilket lika litet som dessa har något att säga till om uti företagets organisering och ledning. Likväl får arbetaren vidkännas ekonomiskt, om ledningen är dålig. Och då hela det enligt privata vinstprinciper ledda produktionssystemet periodiskt kommer i oordning (uti kriser och depression) eller kraftigt medverkar till utbrottet av

förhärjande krigiska konflikter mellan folken — då är det främst de ekonomiskt svaga, icke minst industriens egendomslösa löntjänare, som bli lidande.

Vilken annan bot mot sådan fördärlig ekonomisk omyndighet kan det bli tal om, än att arbetaren och hela samhället skaffa sig del i företagsledningen? Icke kan det väl på allvar ifrågasättas, att frikonkurrensens, av ingen borgerlig ekonomisk teoretiker eller praktiker förutsedda moderna självmord — genom ringbildning, karteller, trustar, privatmonopolistiska sammanslutningar av hundratals olika slag — utgör en för samhället tillfredsställande lösning av det organisationsproblem, till vilket den maskintekniska stordriften är yttersta upphovet. Då samhället i sitt eget intresse tvingas att övervaka de privatmonopolistiska organisationer, i vilka den nya frikonkurrensen ofrånkomligt utmynnat, är steget sannolikt icke längre långt till ett mer aktivt deltagande av samhället såsom sådant uti den redan på privat väg ytterligt koncentrerade eller centraliserade företagsledningen.

(Forts. å sid. 10.)

Valkyria.

Mors arbetsdag.

En mor och husmor, som ej har god hushjälp är väl en av de mest ansträngda varelser i världen. För henne gäller minsann ingen åttatimmarsdag. Tidigt måste hon upp för att laga mannens och barnens frukost och sköta de små, om sådana finnas, och sent kommer hon i säng. På kvällen, då hon kunde behöva litet rekreation och skulle önska att i ro få läsa och tänka en stund efter dagens ihållande tramp och stök, då är det som oftast något plagg som måste stoppas och lagas för morgondagen, isynnerhet om slitvargarna äro många.

Men skulle ej mors arbete i någon mån kunna lättas av den övriga familjen? I Amerika, som i många avseenden är föregångslandet, har man redan gjort genomgripande förändringar till husmödrars och hembiträdens förmån, och finna dem högst naturliga.

Så t. ex. borstar var och en själv sina skor och bäddar sin säng. Det skulle aldrig falla en amerikan in att låta sin hustru borsta hans skodon, en sådan ohövlighet vore otänkbar för honom.

Barnen läras tidigt upp i denna enkla konst och bli därigenom aktsammare att ej söla ner skorna onödigtvis. Redan detta är en god hjälp, men icke nog med det, husets manliga medlemmar påtaga sig ofta avdukningens och även diskningens besvär. Det går i ett huj, medan mor, som har lagat maten och dukat får vila ett tag. Sedan händer det att familjen sätter sig i sin lilla bil, som föres av herrn eller frun, och rullar i väg en liten uppfriskande tur.*

Beträffande arbetets fördelning inom hemmet är det ingenting annat än gammal fördom att gossar skola vara befriade från alla hemgöromål, medan flickor, som ha lika många skoltimmar och lika långa läxor få hjälpa till i huset. Denna fördom har även den beklagliga följderna att den gör många äkta män egoistiska för hela livet i sitt förhållande till hustrun.

Mödrarna torde besinna att till grund för uppfattningen om det berättigade i att frita gossarna från husligt arbete ligger en ringaktning både för kvinnan och för hemmets gärning. Om man lägger märke till det, skall man i snart sagt varje hem kunna upptäcka att fördomen finns, om också ej i så eklatant form som jag fick se en sommar på en stor bondgård. Det var under en regnperiod. Männerna sutto på verandan och rökte dagen lång och passades upp med kaffebrickor och annat av husets kvinnor, som voro överhopade av arbete med matlagning, ost-

och smörberedning, bakning, mjölkning, vård av svin, får och höns, förutom rengöring, tvätt och tusen andra saker. Männerna räckte ej ut ett finger till hjälp. De buro ej ens in vattnet i köket.

Och allesammans, kvinnor som män, tycktes anse att detta förhållande var alldeles i sin ordning. "Kvinnan är skapad att vara mannens tjänarinna", svarade moran på min svaga antydning till en anmärkning.

Sådana fördomar äro seglivade, men böra utrotas fortast möjligt till ömsesidig vinst för familjens medlemmar.

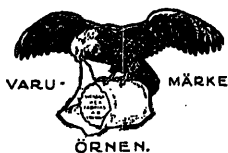
En annan och kraftig hjälp, som varje husmor borde kunna göra språk på, vore ordentlig utbildning i husmodersyrket. De flesta husmödrar spilla bort

en massa tid och krafter och pengar på grund av okunnighet — en okunnighet, som säkerligen vållar en nationalekonomisk förlust av mångfaldiga miljoner för vartenda år. Det är den ofrånkomliga hämnden för statens njuggighet mot kvinnorna, vilkas fackskolor i huslig ekonomi, husmodersskolor m. m. än så länge åtnjuta relativt bedrövt små statsanslag, trots det att hemvård dock utgör flertalet kvinnors huvudyrke, antingen i eget eller andras hem.

Det återstår många förändringar i tänkesätt och många förbättringar i praktiska anordningar — bland dem kökens elektrifiering — innan mors arbetsdag kan närma sig åttatimmars- eller låt oss kanske hellre säga tolv-timmarsdagen.

Men mor skall själv hjälpa till att förbättra sina förhållanden och inte vänta att de komma av sig själva, för det dröjer alltför länge. Och det brådskar med att få mors arbetsdag kortare och lättare.

Ann Margret Holmgren.

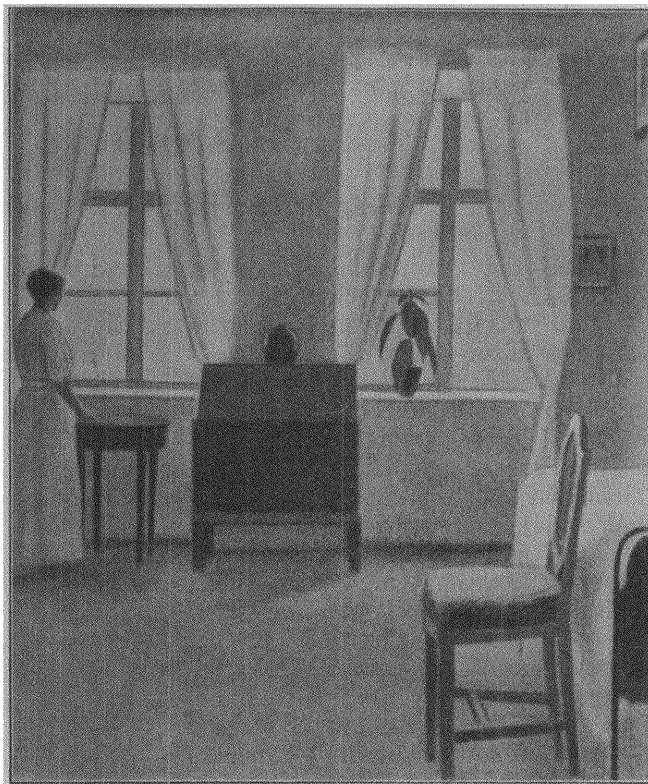
Bästa vapen mot arbetslösheten är att alltid använda **svenska varor**.

Köp därför **kex** och **Märstaskor** av

Svenska Kexfabriks Aktiefabrik, Märsta,

utmärkta tillverkning.

Fabrikatet föres av varje väl sorterad handlande i landet.

I sovrummet. Målning av V. Hammershøj.

Luise Zietz.

Den 26 januari träffades under pågående plenum i tyska riksdagen fru Luise Zietz av ett vanmaktsanfall. Partikamrater, vilka suto i hennes närhet, hjälpte henne att komma till sitt hem. Ingen i hela riksdagen trodde att det var fråga om något annat än ett övergående illamående. Fru Zietz' krafter avtogo dock hastigt och redan påföljande dags morgon kl. 6 fanns hon icke mera bland de levande.

Med fru Zietz gick en sällsynt trogen, offervillig och duglig kämpe för arbetareklassens sak ur tiden. Under årtionden var hon att finna bland de ledande, icke blott för den socialistiska kvinnorörelsen i Tyskland, utan även för arbetareklassens politiska rörelse överhuvud. Hon föll på sin post, ännu stående mitt uppe i denna kamp.

Hon var utgången från arbetareklassen själv och lärde sig genom bittra barnaårs erfarenhet känna arbetareklassens dystra läge. Hon släppte heller icke under hela sitt liv kontakten med arbetarna själva, utan levde bland dem och mottog ständigt de omedelbara intrycken från deras hårda kamp.

Luise Zietz skildras av dem, som kommo i beröring med henne, såsom en kvinna utrustad med viljekraft och klokhet av mindre vanligt mått. Hennes viljekraft kom särskilt under de senaste åren till synes, då hon, trots en svår sjukdom, kunde utföra mycket och värdefullt arbete för sitt parti. Att hon var en kvinna, som verkligen visste vad hon ville och som förfogade

* I Amerika är det mångenstädes lika vanligt att ha en liten bil, som det är i Sverige att ha en cykel.

över en ovanlig fond av energi, bevisas ju också därigenom, att hon kunde uppnå en så betydande ställning inom Tysklands arbetarörelse.

Luise Zietz föddes den 25 mars 1865 i Bargteheide i Holstein. Hon genomgick där folkskola och utbildade sig senare till kindergartn lärarinna. År 1892 anslöt hon sig till den socialdemokratiska arbetarörelsen, i vilken hon redan från början spelade en stor såväl agitatorisk som organisatorisk roll. Hennes talarebegåvning var mycket betydande. Särskilt hade hon förmåga att i osedvanlig grad elda och hänföra sina åhörare. Genom hennes lysande talekonst har den tyska arbetarörelsen tillförts många medlemmar. Även som skriftställare var hon flitigt verksam. Hon har författat ett flertal skrifter om politiska och sociala kvinnofrågor.

Det är ganska självfallet att hon med liv och eld deltog i kvinnornas frigörelsesträvanden. Hon var emellertid redan från början klar däröver, att kvinnans sociala frigörelse endast var möjlig genom arbetareklassens seger. Därför ansåg hon att den verksamaste insatsen för kvinnosaken kunde göras inom och genom socialdemokratien och enligt denna grundsats handlade hon alltid.

År 1908 invaldes fru Zietz i socialdemokratiska partistyrelsen, där hon hade säte och stämman då världskriget år 1914 bröt ut. I den stora stridsfrågan om krigskrediten stod hon ständigt på Hugo Haases sida. Hon deltog med stor häftighet i oppositionen mot partimajoriteten. Väl inne på dessa vägar var det helt naturligt, att hon blev en av dem, som bröto sig ut ur det gamla partiet och grundade Tysklands oavhängiga socialdemokratiska parti.

Inom den oavhängiga socialdemokratien kom hon redan från början med i ledningen. Hon var medlem i partistyrelsen och en av partiets sekreterare. Bland de oavhängiga ledarna hörde hon till den grupp, som uppträdde mest aggressivt emot majoritetssocialisterna och ännu på Leipzikkongressen, två veckor före sin död, förde hon intransigensens talan. Man kan tyvärr icke räkna henne bland dem, som positivt verkade för den tyska arbetarörelsens återförening. Mot den bolsjevikiska politiken hade hon från och med sommaren 1920 många fräna och sanna ord att säga. Sedan innehållet i de famösa 21 teserna blivit bekant, slog hon ögonblickligen allarm, och hon följde sedan utan tvekan den linje, som förde till den bekanta brytningen mellan oavhängiga och kommunister på kongressen i Halle i september 1920.

Fru Zietz invaldes i den författningsgivande tyska nationalförsamlingen och blev 1920 medlem av riksdagen. Som riksdagsledamot intresserade hon sig särskilt för de sociala frågorna, och det arbete, hon trots sin mycket bräck-

Vinternatt.

Dikt för Morgonbris av M. B-man.

*Stillhetens ro — håller silvervit natt i famnen,
in i min själ gå dess ljud — lik musik som förtonar
och strömmar till helig och andaktsfull högtidsstund.*

Där brinner en enslig stjärna, med strålar som sträcka sig trånande när — en annan irrande sol.

Vid skogsbrynets dörr står graven med snö på sin hjässa och breder ut silvergrenar i natt som gnistrar.

Jag ensam vandrar stiger med varsamma fjät in i skogarnas silvrade skrud; jag böjer mitt huvud mot jorden och lyss — till tystnadens bud.

I underbar skönhet strålar skapelsens stora rike, i andakt stå träden sträckta mot himmelens stjärnor.

Ur tystnadens djupa dröm — ur stillhetens vida famn ur levande livet själv stiga likt dallrande djupa ackord från ett strängaspel — — —

o, underbar — underbar är livets mäktiga rika skönhet.

— — Min själ sjunger andaktsfullt med i frostklar mån vit silvernatt — —

Men mest underbart — och störst är — att till människa född vara

liga hälsa nedlade, har från alla håll fått betyget att ha bedrivits med oerhörd energi.

De socialdemokratiska kvinnorna, icke bara i Tyskland utan även i alla länder, böra i Luise Zietz minnas och ära en kämpe för sina idéer, vars offervilja, hängivenhet och brinnande ande giva henne en oförytterlig rätt att räknas bland kvinnosakens och rättfärdighetens modigaste och verksamaste pionärer. Hela hennes liv var en enda lång arbetsdag för att höja de betryckta och för att bringa sol åt grändernas folk. Hon försmådde lugnet och vilan medan hon levde; endast döden kunde bringa henne till ro.

—y.

Den största segern.

— Av Abdon Furu hage —

Som diktare var han nu visserligen erkänd, men förläggaren påstod att han förlorat på de böcker han utgivit och det var nog sant.

— Ni måste skriva något lättare — ni måste göra er populär bland publiken. Hr Grönlunds böcker gå ju alldeles utmärkt, men han skriver sådant som folk tycker om.

Han stod framför förläggaren och denne satt och tummade på manuskriptet till hans nya bok.

— Jag kan inte ta hänsyn till publiken, sade han kort och bestämt. Jag vill ge det bästa och om publiken vill ha det sämsta, så må den läsa hr Grönlunds böcker. Jag vill inte sjunka — jag vill stiga!

— Men ni förstår att jag inte kan förlora i det oändliga på edra böcker — och ni måste leva. Jag tvivlar inte på att ni i en framtid kommer att bli uppskattad av en större publik, men ni förstår att både för mig och för er vore det bättre om ni kunde bli populär snart.

— Jag tror inte på någon lättköpt seger och för övrigt skulle det inte bli någon seger för mig, om jag skulle börja skriva sådant som folk tycker om — det skulle i stället bli ett nederlag. En diktare måste vara suverän.

— Ja, jag högaktar er ju för att ni inte kompromissar, det måste jag erkänna och det här manuskriptet är bland det bästa som jag fått på länge, men ni förstår — —

— Jo, jag förstår — —

Han tog manuskriptet och lade det i portföljen.

— Nej, för all del, visst vill jag utge den!

— Nej, jag vill inte att ni ska förlora på den.

— Jo, men kom igen — det ska väl bättra sig!

— När det blir andra människor — och andra — —

Han bugade sig och gick.

Han kände en bitter stolthet där han gick på de vimlande gatorna och när han kom upp på sitt enkla rum sjönk han ner på en stol i grubblande betraktelser över tillvarons väldiga meningsfullhet.

Med ens genomströmmades han som

av en elektrisk styrka och hans medvetande höjde sig som ur ett tungt mörker mot en ljus genomskinlig klarhet. Han kände en glad förvisning — han hade vunnit en seger — han hade gjort sitt val att gå den svåra, ensamma vägen. —

Det knackade lätt på dörren och hans käresta kom in. Det skälvde till inom honom. Vad skulle hon nu säga? Hon som gått och väntat många år på att de skulle få ett eget litet hem.

Hon böjde sig ner och kysste honom.

— Du ser så glad ut — har du varit till förlaget?

— Ja, jag kom just nu därifrån.

— När kommer din nya bok då?

Hon såg strålade på honom.

— Jag vet inte — kanske om tio år — kanske senare. —

Han log emot henne.

— Kanske den redan är tryckt!

— Nej, lilla du, det är sant som jag säger.

Han berättade om sitt samtal med förläggaren och hennes ögon vidgade sig och fick en vemodig glans. Han satt och undrade om hon skulle bli kall emot honom — kanske lämna honom. —

Men när han tystnat klängde hon sig innerligt intill honom och deras blickar smälte samman.

— Du starke, viskade hon, du skall segra!

— — —

På kvällen vandrade de utanför staden i den höstliga skogen. Hon hade smugit sin lilla vita hand i hans. De gingo och talade stilla till varandra och ett tindrande skimmer lyste i deras ögon.

— Jag skulle inte kunna älska Grönlund om han också hade alla möjliga egenskaper, sade hon. Han vill inte något högre — men det vill du och därför älskar jag dig så mycket, så mycket. — —

— Jag är så stolt över dig — du är en så ovanlig kvinna — så stark — så modig. — Och nu känner jag mig starkare än någonsin — i dag har jag vunnit min största seger.

Han slöt henne i sin famn medan höststjärnorna tändes genom de gyl-lene träden.

(Forts. å sid 7.)

En annan sak är egendomsfrågan.

I den hantverksmässiga smådriften är kapitalet obetydligt, och därför kan utan svårighet eller social olägenhet i en hand förenas ägaremakts och företagsledaremakts. Lärningen eller gesäl-len avancerar i sinom tid till denna självständiga ekonomiska ställning.

Uti den oerhört kapitalkrävande moderna maskintekniska stordriften blir företagsledarens ekonomiska maktställning gentemot samhälle och arbetare fruktansvärt förstärkt, om ägare- och ledareintressena äro förenade i en enda hand. Regeln är ju dock, att upplånad främmande kapitalegendom måste anlitas — varigenom en socialt betydelsefull klyvning mellan egendoms-makt och ledaremakts uppstår. Någon tillfredsställande lösning av de hithörande sociala problemerna synes dock icke skynta. Aktiebolagsformen har visserligen den oskattbara fördelen att till produktiv användning från breda folk-lager insamla allehanda små spar-medel. Men med aktieägarnas deltagande i bolagsledningen blir det vanligen nödvändigtvis klen beställt. Viktigt att observera är dock, att de jättelika aktiebolagen ofta bevisa möjligheten av att erhålla den mest effektiva storföretagsledning genom löntjänare — uppsägbara och avlönade direktörer eller disponenter. Men å andra sidan äro, eller bliva, dessa senare nästan undantagslöst rika män, som i sin affärspolitik och arbetarepolitik representera alla de typiska storkapitalistiska synpunkterna.

Att kapitalägarna, de egentliga "kapitalisterna", kräva största möjliga vinst eller utdelning, är självklart. För aktieägare, som köpt sina andelar till spekulativt uppdrivna fondbörspriser, blir företags hänsynslösa utplundring i utdelningssyfte ofta en skenbart "berättigad" taktik. Det kommer då an på högsta ledningen att kraftigt bekämpa sådant ägareroffer — för att rädda företags existens. Men häri ligger ingalunda någon garanti för, att de lägre löntjänarna inom företaget bli skyddade mot ekonomiskt tryck i aktieägarnas intresse.

*

Så mycket framgår dock av den moderna storkapitalismens senaste utveckling, att oklarhet och förvirring måste uppstå genom bibehållandet av den från äldre tongivande national-ekonomer övertagna sammanblandningen av begreppen kapitalägare (kapitalist i egentlig mening) och kapitalanvändare (kapitalistisk

företagsledare). Någon djupare inre nödvändighet att liksätta ägareintressena och ledareintressena existerar icke. Ägare (kapitalister) behöva ej vara företagsledare. Dessa senare behöva ej vara ägare (kapitalister).

Gentemot företags egendomslösa kroppsarbetare representera ägare och ledare tvenne skilda arter av särintressen. Ägarna (kapitalisterna) stå som sådana mycket främmande för arbetarna och deras synpunkter — ja, stå ofta nog ganska främmande för företaget självt, vilket då blott betraktas som en tillfällig mjölkkko, uti aktiemarknaden utbytbar mot en annan, om hon hotar att sina. Företagsledarna däremot hava arbetarnas anställande och behandling till en av sina uppgifter. Att komma till uppgörelse med arbetarna är oundgängligt. Är dessas ställning stark för tillfället, måste deras anspråk och idéer på allvar granskas.

Men visst torde vara, att ett arbetareanspråk, som man på företagsledarehåll har föga "naturlig" benägenhet att taga på fulla allvaret, är frågan om arbetarnas andel i företagsledningen. Att låta andra "fuska" i ens eget yrke, har man vanligen ej mycket sympati för. Och här föreligger något mer — en ren maktfråga, en maktfråga, som icke är identisk med ägareintresset som sådant. Att gestalta och leda ett ekonomiskt företag är något vida mer än blott det att disponera över egendomen. Företagets produktion skall anpassas efter en tillräckligt köpkraftig efterfrågan och skall hämta sina råstoffer, där de äro billigast och bäst på en gång. De olika produktionsfaktorerna skola samorganiseras.

*

En utveckling inom arbetarerörelsen till större klarhet beträffande företagsledningsproblemet — till skillnad från egendomsproblemet — har utan tvivel ägt rum, icke minst i England. Uti detta land har dock den marxistiska teorien, med sin starka tonvikt på egendomsspörsmålet, aldrig vunnit någon övermäktig ställning i arbetarnas medvetande. Dessamma ha dessutom, liksom engelsmän i gemen, föga sinne för teorier, men så mycket mer för en praktisk syn på tingen.

I England har företagsledningsproblemet och arbetarfrågans utveckling omedelbart före samt under och efter världskriget mer och mer bragt oss i beröring med en helt ny situation — ny icke minst ur marxistisk synpunkt.

De engelska arbetarna synas alls icke vilja vänta på något eventuellt och för dem själva orimligt riskabelt sammanstörtande av den nuvarande, på de privatkapitalistiska ledarnas envælde inom företagen grundade ekonomiska samhällsordningen. De kräva omedelbara reformer, som innebära att vissa produktionsmedel (t. ex. jorden, gru-

K.F:s NYA FABRIK.

Kooperativa Förbundets Margarinfabrik är landets modernaste

K. F:s Margarin framställes av de bästa råvaror — — — — —

K. F:s Margarin fyller de högsta anspråk — — — — —

K. F:s Margarin säljes endast i de Kooperativa föreningarna

vor och järnvägar) genast övergå i statens ägo, samt att arbetarna och samhället utan dröjsmål erhålla väsentlig del i företagsledningen inom åtskilliga viktigare produktionsgrenar. Den mer allmänna socialiseringen av produktionsmedlen så väl som den fullständigare demokratiseringen av företagsledningen skola utgöra fortsättningen av sådana omedelbara, inledande reformer. Man eftersträvar sålunda en på praktisk erfarenhet byggd fortskridande socialisering, som steg för steg avvecklar enväldssystemet inom företagets ledning och det privata ägareintressets allmakt bakom desamma. Metoderna för produktionsanpassning direkt enligt samhällets behov — i stället för indirekt, enligt privatägares vinstintresse — skola utformas genom en reformpraktik, som bedrivs med all energi, men icke snabbare än den ekonomiska framgången från fall till fall berättigar.

Den sociala frågan kan icke lösas på papperet eller genom teorier och debatter, utan endast genom en reformpraktik, vilken innebär de enskilda ägareintressenas avlösning inom vissa viktiga näringsgrenar samt arbetarnas ingripande i företagsledningen och städse är direkt inriktad på välstånd och ekonomisk trygghet för alla.

Socialiseringskravet framstår som en fordran på fred och ordning, rättvisa och planmässighet, uti motsättning till en föregiven ekonomisk "ordning", som i våra dagar faktiskt framgår dels ur allas kamp mot alla och dels ur enskildas strävan att genom monopolistiska sammanslagningar uti rent privatekonomiskt vinstsyfte ihjälslå frikonkurrensen.

Förteckningen över skulder

till tidningen *Morgonbris* skulle införas i detta nummer. Den finnes även färdig och ligger på red:s bord. Men vi tveka att föra in den, ty den är en verklig skam för många av våra kommissionärer. Det är alldeles oförklarligt hur den som fått förtroendet att vara kommissionär vill missbruka detsamma till den grad som här är fallet. Vi vilja dock giva ännu en liten respittid, inte av hänsyn till kommissionärerna, utan av hänsyn till organisationerna de tillhöra, vilka dock endera dagen komma att bliva underrättade om förhållandet, då det ej hjälper att kräva kommissionärerna.

Vi hoppas dock, att de komma att begagna denna sista möjlighet att klara upp sina ekonomiska mellanhanden med tidningen innan den 15 mars, ty därefter kommer förteckningen att offentliggöras.

Red.

Skånekvinnornas instruktionsmöten.

Det andra i ordningen hölls i Malmö.

Skånes soc.-dem. kvinnodistrikts andra instruktionsmöte hölls den januari i Malmö under tillslutning av ett tiotal klubbar. Dagens föreläsningsprogram inleddes av överlärarinnan Fröken Mathilda Holmgren över ämnet "Något om skolförhållandena i Amerika". Talarinnan lämnade en del intressanta upplysningar om utvecklingen av skolväsendet inom U. S. A. från en studieresa därstädes. Den gemensamma samhällsliga bottenkolan är där en konstitutionell verklighet, inga privatskolor erhålla något statsunderstöd i sin verksamhet varför avgifterna inom desamma äro så högt tilltagna att de endast kunna begagnas av de samhällsmedborgare, som äro rika nog att kunna erlägga dessa avgifter. Tal. prisade den genomgående demokratiska författning och läggning som skolväsendet nått fram till i U. S. A., och med skäl kan man säga, yttrade talarinnan, att Amerika i det avseendet är barnens och ungdomens land. Det goda förhållande, som existerade mellan lärjungarna och lärarinnorna, den personliga ansvarskänslan för arbetet inom skolorna bars upp av detta samförstånd mellan ledningen och lärjungarna, på ett sätt som utan vare sig tvångs- eller straffåtgärder utvecklats till ett plan, där barnens personliga uppfostan ansvarsfullt lydte den disciplinära ordningen inom skolornas olika utvecklingskurser.

Det intressanta föredraget, som belystes av många personliga intryck, emottogs och avtackades av kursdeltagarna med varmt bifall.

Nästa föredrag inleddes av ombudsman hr Olof Andersson och behandlade ämnet "Förestående landstingsmannaval". Efter att hava givit en kortfattad resumé över landstingens konstitutionella grundval och arbetsverksamhet övergick talaren så till att belysa det partipolitiska intresse vi som arbetareklass ha att bevaka vid landstingsmannavalen. Intressen, som äro gemensamma för oss alla, män och kvinnor inom partiet, därför att de beröra oss som klass gemensamt. Ett inslag av kvinnlig kraft inom landstingsrepresentationen för vårt parti fann tal. skulle vara ur alla synpunkter önskvärdt — därför att de sociala samhällsfrågornas ventilering och lösning otvivelaktigt skulle bliva för samhället i sin helhet mera gagneliga om både män och kvinnor i samförstånd möttes inom sådana verksamhetsområden där våra reformer och vår lagstiftning konstituerar paragrafer och förhållanden, som vi som medborgare och människor måste leva under. Till sist manade tal. de närvarande kvinnorna att enigt gå fram med partiet i agitationen för de i sept. detta år förestående landstingsmannavalen.

Efter detta föredrag, som varmt avtackades av de församlade, utspann sig en livaktig diskussion kring frågan "Om mera kvinnlig representation" inom såväl partiets egen verksamhetsram som jämväl utåt bland de politiska och kommunala institutioner där kvinnorna genom sina vunna medborgerliga rättigheter nu hava full och lika berättigade

krav som männen att föras fram till. Diskussionen lämnade en del intressanta upplysningar och riktlinjer, framförda av de olika ombuden:

Under c. m. åhörde kursdeltagarna doktor Ernst Wigforss föreläsning, anordnad av A. B. F. över ämnet "Industriell demokrati".

Nästa instruktionsmöte förlägges till Trälleborg i mars månad.

Maja Björkman Broberg.

Från kvinnoklubbarnas arbetsfält.

Fosie.

Då man slår upp vårt förbundsorgan Morgonbris är det ett särskilt intressant nöje att se hur klubbarna på sina respektive platser arbeta. Vi här nere på slätten ha ju också en klubb, ehuru den är ej mer än ett halvt år, så är den dock ganska livskraftig. Vi göra allt för att skola oss till de rättigheter, som vi genom höga vederbörande blivit tillerkända kvinnan, för att även inom det kommunala kunna göra oss hörda.

Klubben tar sig med dessa rader friheten: meddela den arbetsordning den i stort sett följer. Den ekonomiska frågan har av klubben lösts på ett glänsande sätt. Efter en basartillställning, som klubben anordnat i gemenskap med vår arbetarekommun, blev behållningen för vårt vidkommande 200 kr. Härav ha vi skänkt gamla orkeslösa 150 kr., vilket berett dessa gamla litet glädje i dessa tröstlösa tider.

Vår första diskussionsfråga var följande: "Huru böra vi kvinnor skola oss för att bliva de medbestämmande i det kommunala". I denna fråga hade vi partidistriktets ombudsman hr Olof Andersson från Malmö som inledare; det blev en mycket intressant diskussionsafton denna gången. Den fråga ämna vi vid lämpligt tillfälle taga upp igen, för det är en ganska tungrodd apparat.

På grund av mellankommande hinder äro följande diskussionsfrågor bordlagda:

- 1) Fattigvårdens handhavande jämte de nya barnlagarna.
- 2) Bildande av en studiecirkel för bokföreläsning i det kommunala.
- 3) Föreläsningafton av något skönlitterärt verk.
- 4) Den för hela arbetareklassen aktuella "Socialiseringsfrågan".

Vid varje av våra möten förekommer uppläsning av för tillfället lämpliga böcker samt sång, dels solo, dels unisont och då arbetarsånger.

Sådan är vår arbetsordning inom Fosie soc.-dem. kvinnoklubb. Med detta program i klubben tillåta vi oss dock uppställa en för hela landet inom arbetareklassen i Sverige mest brännande fråga: "Huru skola vi få våra möten talrikt besökta".

I hopp att någon i *Morgonbris* spalter skall giva ett gott uppslag i denna fråga slutar jag med önskan om god fortsättning och intensiv agitation för kvinnornas sociala strävanden och frammarsch i Sveriges land.

Ida Sjölin.
Sekreterare.

Fernqvists Kappaffär

33 Drottninggatan 33
n. b. och 1 tr. upp

Stort lager av in- och utländska nyheter

Damkappor, Dräkter och Kjolar

till billiga bestämda priser. Obs! Beställningar utföres till billiga priser.

Karlstads soc.-dem. kvinnoklubb.

höll sitt årsmöte tisdagen den 17 jan. 1922. Års- och revisionsberättelserna upplästes och godkändes. Av den senare framgick, att inkomster och utgifter balanserade på en summa av kr. 609:89. Mötet beviljade styrelsen, i enlighet med revisorernas förslag, full och tacksam ansvarsfrihet för den tid revisionen omfattar.

Till styrelse för nästa arbetsår valdes: fru Alma Norsell, ordf., fru Hilma Samuelsson, sekr. (nyvalda), samt fröken Alma Svensson, kassör; v. ordf. blev fru Anna Lindgren (nyvald), och fru Anna Backman, v. sekr. Revisorer blevo fröken Maria Andersson och fru Anna Hallin, med fröken Maja Jansson som suppleant.

Under året ha hållits 12 ordinarie och 1 extra möte. Till det senare voro samtliga organiserade kvinnor i Karlstad inbjudna för överläggning om höstens riksdagsmannaval. Föredrag hölls av riksdagsman L. J. Karlsson i Frosterud. Ett offentligt möte har hållits med föredrag av fru Marta Larsson från Malmö.

Klubben har under året anordnat tre samkväm för medlemmar med bekanta. Vid ett av dessa höll redaktör J. Sandén föreläsning om Strindberg. Vid ett annat höll hr A. Norsell föreläsning om Skåne och skånska seder.

Bland ämnen för diskussion och föreläsningar, som hållits av klubbens egna medlemmar, kan nämnas: En återblick på rösträttsfrågans utveckling i vårt land; Socialismen; Socialiseringsfrågan; Kvinnoklubbarnas uppgifter; Valagitationen.

Bland litterära föreläsningar kan nämnas Frödings liv och diktning m. fl.

Klubben är representerad i stadsfullmäktige, fängvårdsstyrelsen, skolstyrelsen, arbetslöshetskommittén och pensionsnämnden samt i styrelsen för organiserandet av barnmorskeväsendet i länet, varjämte en del av klubbens medlemmar tjänstgöra som barnavårdsmän.

Klubben har under året bedrivit en kraftig agitation för höstens riksdagsmannaval både inom Karlstad och på landsbygden, genom husagitation och skriftspridning och genom föredrag av klubbens medlemmar.

Klubben har med två ombud deltagit i den av Soc.-dem. kvinnoförbundet anordnade instruktionskursen i Stockholm samt med två ombud i förbudskonferensen i Stockholm, och likaså med tre ombud i förbudskonferensen i Karlstad.

Undertecknad vill på samma gång rikta en varm maning till kvinnorna, som stå utanför vår rörelse: Gå in i kvinnoklubbarna, och stå ej oförstående inför vårt arbete, ty det är den personliga insatsen, som gör kvinnorörelsen stark. Man tror att man ej kan uträtta så mycket, och att det ej betyder något om man själv deltagit i arbetet eller inte. Men det är ett faktum att deltagandet i arbetet inom organisationerna kan sägas vara en uppfostran så god som någon, det kan intygas t. ex. av den mängd begåvningar, som vi ha inom våra olika organisationer.

Förmågan att kunna tänka och kunna uttrycka sina tankar i ord, måste läras in och det sker vid diskussioner, där olika uppfattningar brytas mot varandra. Genom att deltaga i arbetet gagnar man således även sig själv.

Och med en stigande upplysning och stigande delaktighet i kulturvärdena följer att vi börja inse att vi ha del i samhället, och med denna insikt följer en helt annan syn på samhällsproblemen och ett ökat samhällsansvar.

Djupt i varje hjärta döljer sig säkerligen något av den skaparkraft, som ej får rast eller ro förrän den gjort världen ljusare och skönare. Och vår tid erbjuder den stora uppgiften att väcka alla slumrande framstegskrafter till ett praktiskt arbete i den stora världsomdaningens tjänst.

BANKAKTIEBOLAGET NORDEN

Alla slag av bankaffärer. — Högsta inlåningsränta.

Med parthälsning till klubbar landet runt från Karlstads soc.-dem. kvinnoklubb!

Selma Hillerström.

Från Falun.

Falu soc.-dem. kvinnoklubb höll onsdagen den 18 jan. sitt årsmöte. Klubben har under året hållit 12 ord., 1 extra samt 10 st. styrelsemöten.

Inkomster och utgifter ha balanserat på en summa av kr. 1,605:61. Den avgående styrelsen beviljades full och tacksam ansvarsfrihet. Medlemsantalet vid årets slut 29.

Till styrelse för år 1922 valdes fruarna E. Andersson, ordf., H. Hedström, v. ordf., Kerstin Olsson, kassör, Thekla Carlsson, sekr., och Elin Hedén, v. sekr.; suppl.: K. Sporre och Hanna Hedström.

Av Morgonbris har försålts 500 ex. 2 föredrag ha anordnats med fru Ruth Gustafson och red. A. Hallberg som talare. Genom ombud har klubben deltagit i 3 konferenser samt under valtiden genom husagitation och spridandet av broschyrer dragit sitt strå till stacken.

Under februari anordnade klubben en fest å Arbetarföreningen, som inbringade kr. 792:99, vilken summa oavkortad tillföll de arbetslösa i staden och Kopparbergs socken samt i nov. en soaré å Falu teater, av vars nettobehållning 20 st. barn ur de arbetslösa familjer bekläddes. Dessutom har under sommaren för medl. med familjer en trevlig utfärd med motorbåtar på sjön Runn gått av stapeln, och så till sist en trevlig julgransfest, där som naturligt var smättingarna alldeles dominerade.

Den 14 februari kommer klubben att fira 10-årsdagen av sin tillvaro med en enkel fest. Det är intet lysande resultat att se på: så många års arbete och så få medl., men jordmånen är också bra hårdarbetad. Genom arbete och upplysning hoppas vi att kvinnorna även här skola komma till insikt om sammanlutningens stora betydelse.

I förhoppning om att till ett kommande år våra önsknings i det fallet förverkligas, få vi till alla kamrater landet runt sända våra bästa hälsningar!

T. C—n.

Kamratmöte.

Kamratmöte hölls i Tungelsta söndagen den 20 nov. med Nynäshamn, Ösmo, Sorunda och Tungelsta socialdemokratiska kvinnoklubbar.

Föredrag, till vilket allmänheten hade inbjudits, hölls av fru Agda Östlund från Stockholm, som talade om socialismens idé i allmänhet och manade alla, och i synnerhet socialdemokraterna själva, att studera allt, som är ägnat att vidga begreppet om socialismen.

Efter föredraget vidtog enskilt samkväm med sång, musik, uppläsning och diskussion över ämnet: "kvinnan inför de nya samhällsuppgifterna", med fru Östlund som inledare. Fru Östlund betonade vikten av, att klubbmedlemmarna på sina sammanträden studera broschyrer och skrifter, som beröra de viktigaste sociala och politiska spörsmålen som nära sammanhånga med arbetarrörelsens syften för att bli skickade att göra sin personliga insats på olika områden.

Festen, som präglades av samhörighetskänsla och den mest glada och hjärtliga stämning, avslöts med tal på vers för aftonens talarinna och kvinnliga representant i riksdagen och med ett fyrfaldigt hurra för den samman.

Nästa kamratfest beslöts på inbjudan av Nynäshamnsklubben att hållas i Nynäshamn i februari.

Med hälsning till kamraterna landet runt.

R. R—a.

Kvinnan motarbetar sitt eget bästa

när hon avråder mannen att teckna försäkring i **DE FÖRENADE** å sitt eget eller bägge makarnas liv. Premiefrielse vid sjukdom och olycksfall m. fl. förmåner.

Stockholms stads, Stockholms o. Uppsala läns soc.-dem. kvinnodistrik. Adr.: Kassören Fru Gerda Bergstrand, Bromsten.

Sthms Allm. kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie möte 4:de måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m.

Obs! Lokal i D-salen, Folkets Hus.

Styrelsen.

Stockholms södra kvinnoklubb (soc.-dem.) håller ordinarie sammanträde 1:sta onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i lokalen 3 tr. Södra Folkets Hus.

Ordf. fröken Anna Svensson, Grindsgatan 10, 3 tr., Stockholm.

Styrelsen.

Vasastadens soc.-dem. kvinnoklubb har ord. möte 1:sta måndagen i varje månad kl. 8 e. m. å lokalen Upplandsg. 51, 1 tr. (Gustav Vasa-automaten).

Uppbörd och inskrivning varje möte.

Styrelsen.

Kungsholms soc.-dem. kvinnoklubb avhåller ord. möte 3:dje onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. St Eriksgatan 21.

Ordf. Hildegard Ström, Bergsgatan 27, 1 tr. 8. g.

Föreningen för Hembiträden i Stockholm håller möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8.30 e. m. i Folkets Hus P-sal, 3:dje torsdagen i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Arvika soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 2:dra måndagen i månaden kl. 8 e. m. i Folkets Hus C-sal.

Styrelsen.

Billesholms soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte i Folkets Hus i Södra Vram 2:dra tisdagen i varje månad kl. 7 e. m. Ordf. fru Anna Fors, Villorna, Billesholms gruva.

Styrelsen.

Eskilstuna kvinnoklubb håller ordinarie möten 1:sta måndagen i varje månad kl. 7.30 e. m. i Folkets Hus lilla sal.

Styrelsen.

Höganäs soc.-dem. kvinnoklubb håller ord. möte 1:sta och 3:dje måndagen i månaden. Ordf. fru Helen Olsson, Föreningsgatan, Höganäs.

Spånga soc.-dem. kvinnoklubb håller ordinarie möte 1:sta torsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.

Styrelsen.

Solna soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 2:dra tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Havudsta Folkets Hus och 4:de onsdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Hagalunds Folkets Hus.

Styrelsen.

Sundbybergs soc.-dem. kvinnoklubb håller möte 1:sta tisdagen i varje månad kl. 8 e. m. i Folkets Hus.